

بررسی کاربرست تحقیقات آموزشی از دیدگاه کارشناسان مناطق آموزش و
پرورش شهرستان‌های استان تهران

*The utilization of educational research findings from the viewpoints of
the administrative staff in the local education authorities*

دریافت مقاله: 1386/5/2 ؛ دریافت نسخه نهایی: 1386/7/17؛ پذیرش مقاله:
1386/8/20

Yahya Ghaedi (PhD)*

Mohammad Reza Ahanchian (PhD)**

یحیی قاعدی*

محمد رضا آهنچیان**

Abstract: The purpose of this study was twofold: to investigate the use of educational research finding among the administrative staff in local education authorities and to describe their perceptions of barriers to research utilization. A total of 68 practitioners were asked about 41 recently published research studies. Results indicated that only 12.25% of them were aware of the published studies through specialized journals, Media, bulletins, abstracts periodicals, and seminars. The main barriers to research utilization were described as a lack of mutual relationship between practitioners and researchers, insufficient funding, and inadequate competence among the practitioners.

Key words: utilization, educational researches utilization, utilization methods, utilization obstacles, utilization informing methods, research obstacles

چکیده: در این پژوهش، میزان اطلاع از تحقیقات انجام شده، روش‌های اطلاع از نتایج، روش‌های کاربرست نتایج و موانع کاربرست یافته‌های پژوهشی بررسی شده است. نمونه این پژوهش را 68 نفر از کارشناسان بخش‌های مختلف مناطق آموزش و پرورش شهرستان‌های استان تهران تشکیل دادند که از آنها در مورد 41 مورد از عناوین تحقیقاتی انجام شده در یک دوره معین (نمونه دوم) در زمینه چهار سؤال اصلی پژوهش پرسش شده بود. روش نمونه‌گیری در جامعه اول، تصادفی ساده بود و برای نمونه دوم به علت محدود بودن عناوین تحقیقاتی کل جامعه مورد بررسی قرار گرفت. ابزار پژوهش پرسشنامه محقق ساخته بود و برای تحلیل داده‌های گردآوری شده از شاخص‌های آمار توصیفی و آزمون‌های استنباط آماری (χ^2) استفاده گردید. نتایج به دست آمده نشان می‌دهد که 12/25 درصد از نمونه آماری از تحقیقات انجام شده مطلع هستند که 45 درصد از آنها از طریق نامه رسمی سازمان، 35 درصد از طریق مجلات تخصصی، 5 درصد از طریق رسانه‌های عمومی، 42/5 درصد از طریق خبرنامه‌های داخلی، 40 درصد از طریق چکیده تحقیقات، 27/5 درصد از طریق شرکت در سمینارها از تحقیقات انجام شده مطلع شده اند. مهم‌ترین موانع کاربرست را نبود ارتباط متقابل بین مسئولان و پژوهشگران 60/3 درصد، حاکم نبودن روحیه علمی بر افراد و فضای سازمان 51/5 درصد، عدم پیگیری مسئولان 47/1 درصد، کمبود منابع مالی 47/1 درصد و ضعف بنیة علمی مسئولان 32/8 درصد تشکیل می‌دهد.

کلید واژه‌ها: کاربرست، کاربرست، تحقیقات آموزشی، روش‌های کاربرست،

* عضو هیئت علمی دانشگاه تربیت معلم

** عضو هیئت علمی دانشگاه فردوسی مشهد

* Assistant Professor, Tarbiat Moallem University

yahayaghaedy@yahoo.com

** Assistant Professor, Ferdowsi University

موانع کاربرست، شیوه‌های اطلاع‌رسانی کاربرست. موانع پژوهش

مقدمه (هدف، پرسش‌ها و پیشینه پژوهش)

هدف از این پژوهش، بررسی میزان استفاده از نتایج تحقیقات انجام شده در سطح سازمان آموزش و پرورش شهرستان‌های استان تهران، روش‌های اطلاع‌رسانی، روش‌های کاربرست و موانع کاربرست و ارائه راهکارهای مناسب جهت افزایش کاربرست نتایج تحقیقات توسط تصمیم‌گیران می‌باشد. ارائه هرگونه راهکارهای مناسب برای افزایش کاربرست نتایج تحقیقات در تصمیم‌گیری‌های آموزشی وابسته به میزان آگاهی تصمیم‌گیران از تحقیقات انجام شده و نتایج آن است و به همین دلیل اولین پرسش به صورت زیر مطرح شده است: تصمیم‌گیران تا چه اندازه از تحقیقات انجام شده مطلع هستند؟ با طرح این پرسش، ضروری به نظر می‌رسد که بررسی گردد این افراد چگونه و با چه روش‌هایی از نتایج تحقیقات مطلع شده‌اند. دلیل صورت‌بندی چنین پرسشی آن است که برای ارائه راهکارهای مناسب برای افزایش کاربرست، لازم است آگاهی دقیقی از روش‌های اطلاع‌رسانی در مورد نتایج تحقیقات به دست آید تا مشخص گردد به چه طریقی می‌توان بهتر و سریع‌تر اطلاع‌رسانی نمود، پس از این پرسش روش‌های استفاده از نتایج تحقیقات مورد بررسی قرار گرفته است. این پرسش داده‌هایی را در اختیار پژوهشگران قرار می‌دهد تا بر اساس آن بتوانند در مورد راه‌های کاربرست نتایج تحقیقات به ارائه راه‌حل بپردازند. پرسش چهارم پژوهش متوجه موانع کاربرست است. داده‌های مربوط به این پرسش به پژوهشگران کمک می‌کند تا با توجه به موانع موجود پیشنهادات خود را تدوین کنند. از آنجا که مطالعات نظری و تحقیقات انجام شده (که در بررسی سوابق پژوهش به آنها اشاره شده است) نشان می‌دهند که فرایندهای پیش از اجرای پژوهش، ضمن اجرا و پس از آن هر سه در میزان کاربرست نتایج تأثیر دارند. یک بررسی نظری کامل نیز در مورد موانع پژوهش صورت گرفته است و در نهایت با توجه به ادغام و ترکیب داده‌های به دست آمده از موارد پنج‌گانه فوق راه‌حلهایی ارائه شده است.

پیشینه پژوهش:

پیشینه پژوهش در چند زمینه مرتبط به هم بررسی شده است که عبارت‌اند از:

1) موانع پژوهش: در زمانی نه چندان دور، پژوهش در آموزش و پرورش، یکی از دغدغه‌های پژوهشگران و مسئولان آموزش و پرورش بود. به همین دلیل در پژوهش‌های متعددی موانع پژوهش و راهکارهای غلبه بر آن مورد بررسی قرار گرفت. ایمان (1376) موانع پژوهش را در دو سطح بررسی می‌کند: در سطح اول به ابهام در چارچوب نظری، عدم توفیق در نظریه‌پردازی علمی، تعصب به برخی از نظریات علمی و در سطح دوم به چگونگی ارتباط سطح علمی و نظری با سطح عملی و اجرایی اشاره می‌کند. سیف (1377) ضمن توجه به سه مرحله پژوهش از مرحله تحقیق تا کاربرد که شامل پژوهش بنیادی، کاربردی و فناوری است، تأکید بی‌جا و بی‌مورد بر پژوهش کاربردی و غفلت از پژوهش بنیادی را یکی از موانع عمده پژوهش می‌نامد. سیف (1380) علاوه بر مسئله بنیادی پیش‌گفته به نکات جالب دیگری نیز اشاره می‌کند، مانند عدم تشویق پژوهشگران و فقدان قدر و منزلت پژوهشگران در موقعیت‌های اجتماعی در مقایسه با گروه‌هایی مانند ورزشکاران، خوانندگان، بازیگران و ... دادستان (1380) کیفیت پایین پژوهش‌ها، صلاحیت پایین پژوهشگران (هاچینسون¹، 1993؛ وایس²، 1980) نیز به آن اشاره کرده‌اند، مدیریت غیرعلمی، عدم آگاهی از نتایج پیشین و عدم توجه به نتایج پژوهش‌ها در

سطح عمل را از موانع عمده پژوهش می‌داند. صافی (1380) به کافی نبودن تعداد پژوهشگران، کم توجهی به پژوهش در آموزش و پرورش در سیر تاریخی تشکیل ساختار آن، عدم باور دستگاه تعلیم و تربیت به اینکه تصمیم‌گیری باید مبتنی بر پژوهش باشد تأکید می‌کند. قاندى (1379) ضمن برجسته نمودن موانع نظری پژوهش به 8 عامل اشاره می‌کند که عبارت‌اند از: ابهام در مفهوم نظریه، عدم وجود دیدگاهی روشن در ارتباط با متدولوژی، عدم آگاهی از مبانی معرفت شناختی روش‌های تحقیق، عدم آشنایی با نحوه کاربست نتایج تحقیق، عدم مطالعه و بررسی کافی در زمینه انگیزه‌های انجام تحقیق، عدم ارتباط ساختار آموزش عالی به عنوان دستگاه پرورش‌دهنده پژوهشگران با اهداف تشکیل‌دهنده خود، عدم آشنایی و درک رابطه بین تحقیقات با سیاست‌گذاری، تصمیم‌گیری و برنامه‌ریزی و فقر مسئله‌شناسی.

آنچه در مورد موانع پژوهش مرور شد، نشان می‌دهد که اولاً: برخی از موانع پژوهش هنوز پابرجاست و یا به درستی شناخته و رفع نشده است، گرچه نمی‌توان انتظار داشت که موانع به طور کامل رفع شود؛ ثانیاً برخی از موانع اساسی و کلیدی‌اند و به طور مستقیم یا غیرمستقیم با موضوع کاربست ارتباط دارند، نظیر مباحثی که مربوط به جنبه نظری تحقیق می‌شود (قاندى، 1379 و ایمان، 1376). غفلت از پژوهش بنیادی، تأکید بیش از اندازه بر پژوهش کاربردی (سیف، 1377) و ثالثاً این موانع پژوهش به دلیل کم‌توجهی در رفع آنها اکنون خود به موانع کاربست هم تبدیل شده‌اند، از این رو می‌توان نتیجه گرفت که موانع پژوهش با موانع کاربست پژوهش ارتباط دارد و هنگام هرگونه بررسی در زمینه کاربست باید به این نکته توجه نمود.

2) موانع کاربست یافته‌های پژوهشی: در هر حال اکنون کاربست یافته‌های پژوهشی یکی از مسائل اساسی است که ذهن بسیاری از پژوهشگران و تصمیم‌گیران را به خود مشغول کرده است، چه تصور می‌شود اکنون آموزش و پرورش ایران از برخی دغدغه‌ها نظیر کمبود پژوهشگر، کمبود اعتبارات مالی و کمی تعداد پژوهش به طور نسبی رهیده است، از این رو، باید به دنبال کاربست بود؛ گرچه این نگرش، نگرشی سنتی به پژوهش است، اما وضعی است که وجود دارد. اکنون پژوهشگران متوجه بررسی این نکته شده و پژوهش‌هایی را در این زمینه انجام داده‌اند، این پژوهش‌ها، گاهی جنبه سلبی دارد و متوجه موانع است و گاهی جنبه ایجابی به خود می‌گیرد و راهکارهایی ارائه می‌دهد. صافی (1369) عدم توانایی مدیران کل ستادی در انجام پژوهش را یکی از دلایل عدم کاربست نتایج تحقیقات می‌داند. امامی اهری (1373) عدم آشنایی مدیران کل، معاونان و کارشناس مسئولان ادارات کل آموزش و پرورش با روش پژوهش را یکی از موانع کاربست یافته‌های پژوهشی عنوان می‌کند. نامی (1377) 9 مانع کلی و 44 مانع جزئی را شناسایی کرده است؛ (1) مشکل در سازمان، تشکیلات و مدیریت آموزش و پرورش؛ (2) فقدان ارتباط متقابل میان تصمیم‌گیران و پژوهشگران؛ (3) در اختیار نبودن منابع مالی و انسانی؛ (4) فقدان نظام اطلاع‌رسانی؛ (5) سهل‌الوصول بودن تصمیم‌گیری بدون استفاده از نتایج تحقیقات؛ (6) اطمینان نداشتن به شیوه تحقیق و صحت یافته‌های پژوهشی؛ (7) غنی نبودن فرهنگ پژوهش و ناباوری نسبت به تحقیقات و ... . متین (1379) چهار مانع کلی را شناسایی کرده است که داده‌های پژوهش نامی (1377) را تأیید می‌کند. قاندى و دیباواجاری (1381) و قاندى (1382) مهم‌ترین موانع استفاده از نتایج تحقیقات را فقدان ارتباط متقابل بین مسئولان و پژوهشگران، حاکم نبودن روحیه علمی بر افراد و فضای سازمان، عدم پیگیری مسئولان، کمبود منابع مالی و وجود محدودیت‌های قانونی می‌دانند.

بر اساس گزارش نهایی اجلاس بین‌المللی درباره تحقیقات و اصلاحات آموزشی (1992) موانع عمده کاربرست یافته‌های پژوهشی عبارت‌اند از موانع سیاسی، فرهنگی و اجتماعی، حفظ وضع موجود و محافظه کاری کاربران یافته‌های پژوهشی، شکاف نگرشی، ارتباطی و مسئولیتی میان پژوهشگران، تصمیم‌گیران و مجریان آموزش و پرورش، عدم آموزش کافی کارگزاران اصلاحات آموزشی و عدم شناخت نیازهای محلی و کشوری. گارنر³ (2001) عدم پرورش دیدگاه مشارکتی میان تصمیم‌گیران و پژوهشگران و توجه به مدل سنتی پژوهش را موجب فقدان اثربخشی یافته‌های پژوهش می‌داند. فورلانگ و اوآنسر⁴ (2005) ضمن ارائه تعریف جدیدی از مفهوم کاربرست، عدم توجه به اکتساب دانش جدید و هدایت شده به سمت هدف عملی ویژه یا عینی را به عنوان یکی از موانع بر می‌شمارند. این مفهوم توسط مستونن⁵ (2006) نیز مورد توجه قرار گرفته است. او حتی به کاربرست یافته‌های تحقیق بنیادی توجه می‌کند و این نشان می‌دهد که کاربرست الزاماً با تحقیق کاربردی ارتباط ندارد. سیف (1380) نیز پیشتر این موضوع را بیان کرده بود.

توجه به نارسایی روش (لرینگ⁶، 1982؛ هوسن⁷، 1996)، نارسایی‌های مرتبط با نظام اطلاع‌رسانی و عرضه نتایج (دان⁸، 1992؛ هورسلی⁹، 1993؛ اولسون¹⁰، 1994)، فقدان فرهنگ تحقیقاتی (سواپ¹¹، 2001؛ مهرمحمدی، 1377؛ فتحی و ارجارگاه، 1382)، موانع مرتبط با زمینه (هوسن، 1996؛ فانک و همکاران¹²، 1991) و دانش محل کار (استیونسون¹³، 2002) نیز به گونه‌ای مؤید این نکته هستند که موانع نظری سهم عمده‌ای در ضعف کاربرست یافته‌های تحقیقات آموزشی دارند. سرانجام نظر به اینکه بخش عمده‌ای از یافته‌های پژوهشی معطوف به کاربرست متوجه عناصر و ارکان برنامه درسی است، فتحی و ارجارگاه (1382) موانع عمده کاربرست پژوهش‌ها در تصمیمات برنامه درسی را در 8 مورد خلاصه می‌کند: موانع مرتبط با جهت‌یابی پژوهش‌ها، مسائل درون رشته‌ای، نوپا بودن فرایند پژوهش برنامه درسی ایران و ... .

3) راهکارها: سایر دیدگاه‌ها و نظرات ناشی از پژوهش‌ها (و نه به عنوان یک پژوهش مستقل) به راهکارهای رفع موانع کاربرست، راه‌های استفاده بهینه از نتایج تحقیقات، شیوه‌های اطلاع‌رسانی و انتقال یافته توجه می‌کند.

آنچه بین یافته‌های پژوهش و کاربرست آن ارتباط برقرار می‌کند نظام اطلاع‌رسانی و شیوه‌های عرضه یافته‌های پژوهشی است، گرچه در ادبیات کاربرست، نظریه‌ها، الگوها و مدل‌های متعددی برای این منظور پدید آمده است، اما به نظر می‌رسد آموزش و پرورش ایران هنوز در مرحله تعمق و کشف موانع توقف کرده است. در حالی که در الگوی خطی کاربرست (هابرمن و بنپرتز¹⁴، 1994) یا به گفته گارنر (2001) در مدل سنتی، فاصله بین یافته‌های پژوهش و کاربرست آن حدود 50 سال طول می‌کشد. مدل‌های دیگری مانند مدل تعاملی کاربرست (هاچینسون، 1993؛ دیویس¹⁵، 1995) یا مدل تعامل اجتماعی (هابرمن و تارلر¹⁶، 1991؛ نی دن و ویول¹⁷، 1992)، مدل مؤسسه‌ای (هابرمن و تارلر، 1991) مدل فناورانه (ادواردز¹⁸، 1991؛ دیرینگ و مایر¹⁹، 1997) مدل اقتصادی (وایس، 1979؛ ین و مور²⁰، 1988؛ ریچ²¹، 1997؛ فرنک²²، 1992؛ لاندري و همکاران²³، 1999؛ سیلورساید²⁴، 1997؛ اورلاندي²⁵، 1996؛ چلیمسکی²⁶، 1997) و مدل کاربرست تاکتیکی، روشنگرانه و روشنفکرانه برای رهایی از مدل سنتی پدیدار گشته اند.

مهر محمدی (1372) اهمیت عرضه مناسب و نظام کارآمد اطلاع‌رسانی؛ رئوف (1377) و آقازاده (1377) شیوه‌های مختلف اطلاع‌رسانی؛ پورسرباز (1376) سیستم اطلاع‌رسانی Opac (کاتولوگ‌های در دسترس عمومی پیوسته)؛ استونن²⁷ و همکاران (2001) شیوه عرضه یافته‌های مرتبط با زمان و روش ارتباط و فتحی و ارجارگاه (1382) زبان مناسب برای عرضه یافته‌ها را در زمینه راه‌های انتقال یافته‌ها مورد توجه قرار می‌دهند.

لامپرت²⁸ (1985) ویرسما²⁹ (1991)؛ آموزش پژوهش در آموزش و پرورش به ویژه معلمان را از عوامل مؤثر در کاربست یافته‌های پژوهشی می‌دانند. ویلنسکی³⁰ (2002) داشتن یک برنامه راهبردی در بخش تحقیقات و مارین و برتراند³¹ (2006) انتقال نتایج به سیکل برنامه‌ریزی در یک برنامه جدید یا برنامه استراتژیک را در کاربست یافته‌ها بسیار اساسی می‌دانند. فیوئر³² (2002)، مهرمحمدی (1380) و آقازاده (1380) فرهنگ‌سازی و ایجاد نظام اطلاع‌رسانی علمی در پژوهش؛ لاتر³³ (2004)، نیزببت³⁴ (2005)، رید³⁵ (2005) و هانی³⁶ (2003) توسعه و آموزش پژوهش‌های علمی و ایجاد نگرش مثبت به منظور بکارگیری یافته‌های علمی در تعلیم و تربیت و استقرار نظام اطلاع‌رسانی تحقیقات آموزشی ارتباط میان پژوهشگران، دانشگاه‌ها و آموزش و پرورش، توسعه حرفه‌ای و آموزش معلمان و برگزاری دوره‌های آموزشی را از عوامل عمده می‌دانند.

- توجه به همه فرایندهای تحقیق از آغاز تا پایان، ارزشیابی مطلوب طرح‌های تحقیقاتی، هماهنگی تحقیقات با نیازها، واقع‌بینی مدیریت پژوهش و اصلاح ساختار نظام پژوهشی، آموزش روش تحقیق و روش‌شناسی کیفیت پژوهش. سرانجام آنچه در آینده باید مورد توجه قرار گیرد، کاربست دانش است. بنا به نظر لستر³⁷ (1993)، و اوه و ریچ³⁸ (1997) کاربست دانش حوزه‌ای از پژوهش است که با عوامل کاربست علمی و فنی دانش به وسیله تصمیم‌گیران و کارگزاران حرفه‌ای مربوط است. گرچه یافته‌های پژوهش خدمات متعددی را دربرمی‌گیرند، اما مطالعه کاربست دانش هنوز در دوران کودکی است. مقاله حاضر با مرور و بررسی آنچه تاکنون انجام شده است، چهار مسئله عمده را مدنظر قرار داده است: (1) میزان اطلاع از تحقیقات انجام شده، این موضوع در تحقیقات انجام شده در ایران به ندرت مورد توجه قرار گرفته و تنها قاندى (1381 و 1382) به این مسئله پرداخته است؛ (2) روش‌های اطلاع از تحقیقات انجام شده و نتایج آنها که متین (1379)، قاندى و دیباواجاری (1381) و قاندى (1382) آن را بررسی کرده‌اند، گرچه صاحب‌نظران مختلفی عقاید خود را در این زمینه بیان کرده‌اند؛ (3) روش‌های استفاده از نتایج تحقیقات آموزشی که تقریباً در تحقیقات مورد غفلت قرار گرفته است و تنها قاندى و دیباواجاری (1381) و قاندى (1382) آن را بررسی کرده است و سرانجام (4) موانع کاربست نتایج تحقیقات که صاحب‌نظران و تحقیقات انجام شده تمام توجه خود را بدان معطوف کرده‌اند. براساس بررسی‌های نظری و نتایج پروژه انجام شده در این زمینه، این مقاله قصد دارد رویکرد کل‌نگری را مدنظر قرار دهد، گرچه پژوهشگران مجبور شده‌اند به دلیل جوان بودن این موضوع در ایران، برخی از آنچه که در جهان اکنون مورد توجه است را از فرایند بررسی خود حذف نمایند، زیرا ادراک و پاسخگویی بدان برای آزمون شوندگان دشوار به نظر می‌رسید.

روش شناسی

روش مورد استفاده، در این پژوهش زمینه‌یابی است. جامعه آماری این پژوهش را دو جامعه شکل می‌داد: (1) کلیه تحقیقات انجام شده در سازمان آموزش و پرورش شهرستان‌های استان تهران؛ (2) کلیه مسئولانی که تحقیقات انجام شده در جامعه اول به آنها مربوط می‌شود. با توجه به محدود بودن تحقیقات انجام شده در سازمان آموزش و پرورش شهرستان‌های استان تهران (41 مورد در یک دوره ده ساله از 73 تا 81) کلیه تحقیقات انجام شده به صورت سرشماری در بررسی شرکت داده شد. براساس تعداد عناوین تحقیقاتی در جامعه اول، کلیه مسئولان مرتبط و بلافاصل در جامعه دوم شرکت داده شدند که عبارت از 270 نفر بودند. عناوین تحقیقاتی مربوط به جامعه اول، به سه گروه ابتدایی، راهنمایی و متوسطه تقسیم شدند. مسئولان این حوزه‌ها در مناطق آموزش و پرورش شهرستان‌های استان تهران در پژوهش شرکت

داده شدند. از آنجا که تحقیقات انتخاب شده در مرحله اول فقط به حوزه آموزش مربوط می‌شدند (آموزش ابتدایی، راهنمایی، متوسطه)، کارشناسان، کارشناس مسئولان، مسئولان امور تربیتی و مسئولان آموزش عمومی در مناطق 27 گانه (فیروزکوه، دماوند، رودهن، پاکدشت، ری 1، ری 2، قرچک، پیشوا، ورامین، جوادآباد، فشاویه، اسلام شهر، کهریزک، چهاردانگه، بوستان و گلستان، رباط کریم، شهریار، ملارد، شهر قدس، کرج 1، 2، 3، 4، ساوجبلاغ، نظرآباد، اشتهارد، طالقان) جزو جامعه پژوهش محسوب شدند. سپس به طور تصادفی 10 منطقه انتخاب شد (فیروزکوه، دماوند، اسلام شهر، رباط کریم، شهریار، ملارد، کرج 1، نظرآباد، طالقان، جوادآباد، ورامین) و کلیه مسئولان بخش‌های فوق به عنوان نمونه انتخاب شدند که حدود 70 نفر از آنها به پرسشنامه‌ها پاسخ دادند.

برای کسب اطلاعات در مورد جامعه اول چک لیستی تهیه شد که در آن کلیه تحقیقات انجام شده تا سال 1381 فهرست شده بودند. در این چک لیست نام پژوهش، پژوهشگر، سال انجام و ناظر آن مشخص شده بود. ابزار دوم یک پرسشنامه با چهار بخش عمده بود که عبارت‌اند از (1) پرسش از میزان اطلاع از نتایج پژوهش‌ها که در آن 41 عنوان پژوهشی منتخب پیوست پرسشنامه بود و پاسخ‌دهندگان باید مشخص می‌نمودند که آیا از پژوهش‌های انجام شده مطلع هستند یا خیر. در بخش دوم روش‌های اطلاع رسانی (شامل نامه رسمی سازمان، مجلات تخصصی صدا و سیما، خبرنامه‌های داخلی، خلاصه مقالات و چکیده تحقیقات، شرکت در سمینارها و اینترنت)، در بخش سوم نحوه استفاده از این تحقیقات شامل انعکاس در آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌ها، انعکاس در فعالیت‌های فوق برنامه مدرسه، انعکاس در کتاب‌های درسی، توصیه و تذکر، اثرگذاری بر ذهنیات، تغییر طرز فکر نسبت به موضوعات و در بخش چهارم موانع استفاده از نتایج فهرست شده بود، گویه‌های مورد استفاده در پرسش‌های 2، 3 و 4 براساس مطالعات نظری، تحقیقات انجام شده و دیدگاه متخصصان به دست آمده است. برای تحلیل داده‌های گردآوری شده از شاخص‌های آمار توصیفی نظیر فراوانی و درصد و آزمون آماری انطباق استفاده گردید.

یافته‌های پژوهش

یافته‌های پرسش اول: میزان اطلاع از تحقیقات انجام شده

در جدول 1، میزان اطلاع از تحقیقات لیست شده خلاصه شده است. جدول نشان می‌دهد که میانگین درصد میزان اطلاع از تحقیقات لیست شده مربوط به مقطع ابتدایی (11 عنوان) 6/41 درصد، دوره راهنمایی (10 عنوان) 2/35 درصد و میزان اطلاع از تحقیقات انجام شده در دوره متوسط (20 عنوان) 3/49 درصد است. در مجموع 12/25 درصد از افرادی که پرسشنامه را تکمیل کرده‌اند از تحقیقات انجام شده اطلاع دارند.

جدول 1. درصد میزان اطلاع پاسخ‌دهندگان در سه حوزه ابتدایی، راهنمایی و متوسطه

دوره	تعداد عناوین تحقیقاتی	میانگین درصد اطلاع
ابتدایی	11	6/41
راهنمایی	10	2/35
متوسطه	20	3/49
جمع	41	12/25

یافته‌های پرسش دوم پژوهش: روش‌های اطلاع از نتایج تحقیقات آموزشی

جدول 2 نشان می‌دهد که به ترتیب اولویت، 45 درصد مسئولان از طریق نامه رسمی سازمان، 42/5 درصد از طریق خبرنامه‌های داخلی، 40 درصد از طریق خلاصه مقالات و چکیده تحقیقات، 35 درصد از طریق مجلات تخصصی، 27/5 درصد از طریق شرکت در سمینارها، 7/5 درصد از طریق اینترنت و 5 درصد از طریق شبکه اطلاع‌رسانی عمومی (صدا و سیما) از عناوین تحقیقاتی مطلع شده‌اند.

جدول 2 جمع‌بندی نتایج مربوط به روش‌های اطلاع‌رسانی از نتایج تحقیقات

روش اطلاع‌رسانی	شماره روش	فراوانی	درصد
نامه رسمی سازمان	1	18	45
مجلات تخصصی	2	14	35
صدا و سیما	3	2	5
خبرنامه‌های داخلی	4	17	42/5
خلاصه مقالات و چکیده تحقیقات	5	16	40
شرکت در سمینارها	6	11	27/5
اینترنت	7	3	7/5
		11/5	29/5

توجه: برای این پرسش تنها 40 پرسشنامه بررسی شده و سایر پرسشنامه‌هایی که پاسخ‌دهندگان از نتایج اطلاع‌نداشتند، کنار گذاشته شده‌اند. افراد پاسخ‌دهنده ممکن است یک یا چند روش اطلاع‌رسانی را از میان روش‌های فوق انتخاب کرده باشند، به همین دلیل درصدها براساس تعداد فراوانی در هر روش محاسبه شده است.

براساس داده‌های جدول 3 حاصل از اعمال آزمون انطباق (χ^2) در مورد روش‌های اطلاع‌رسانی از نتایج تحقیقات آموزشی در روش 2، 3، 6 و 7 فرضیه صفر (H_0) مبنی بر «توزیع فراوانی‌های مشاهده شده در مورد روش‌های اطلاع‌رسانی نتایج تحقیقات آموزش با توزیع فراوانی‌های مورد انتظار برابر است» رد و فرضیه تحقیق مبتنی بر عدم برابری توزیع فراوانی‌ها مشاهده شده و مورد انتظار (H_A) مورد تأیید قرار گرفت. در مورد روش‌های اطلاع‌رسانی 1، 4 و 5 فرضیه صفر را نمی‌توان رد کرد پس فرض پژوهش رد می‌شود. در همه موارد فراوانی‌های مورد انتظار برابر با 20 است. نظر به درجه آزادی مقوله‌ها که در همه موارد برابر با یک است از روش تصحیح یت برای پیوستگی استفاده گردید که تغییری در نتایج به دست نیامد.

جدول 3. داده‌های حاصل از آزمون انطباق برای روش‌های اطلاع‌رسانی از نتایج تحقیقات

روش اطلاع‌رسانی	شماره روش	χ^2	df	سطح معنی‌داری آلفا
نامه رسمی سازمان	1	0/400	1	0/527
مجلات تخصصی	2	3/600	1	0/058
صدا و سیما	3	32/400	1	./ .1
خبرنامه‌های داخلی	4	0/009	1	0/343
خلاصه مقالات و چکیده تحقیقات	5	1/006	1	0/206
شرکت در سمینارها	6	8/100	1	0/004
اینترنت	7	28/900	1	0/010

یافته‌های پرسش سوم: روش‌های کاربردی نتایج تحقیقات آموزشی

جدول 4 نشان می‌دهد که روش‌های استفاده از نتایج و عناوین تحقیقاتی به ترتیب انعکاس در آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌ها 45 درصد، بیان نتایج تحقیقات در قالب توصیه یا تذکر به افراد ذی‌نفع 30 درصد، تغییر طرز فکر نسبت به موضوعات مورد تحقیق 30 درصد، اثرگذاری بر ذهنیات 22/5 درصد، انعکاس در فعالیت‌های فوق برنامه مدرسه 20 درصد و انعکاس در کتب درسی 17/5 درصد می‌باشد. رتبه اول مربوط به روش انعکاس در آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌ها و رتبه آخر مربوط به انعکاس نتایج در کتب درسی است.

جدول 4. جمع‌بندی نتایج مربوط به روش‌های کاربردی نتایج تحقیقات

روش استفاده از نتایج تحقیقات	شماره روش	فراوانی	درصد
انعکاس در آیین‌نامه و دستورالعمل‌ها	1	18	45
انعکاس در فعالیت‌های	2	8	20

			فوق برنامه مدرسه
17/5	7	3	انعکاس در کتب درسی
30	12	4	توصیه و تذکر
22/5	9	5	اثرگذاری بر ذهنیات
30	12	6	تغییر طرز فکر نسبت به موضوعات
27/5	11		میانگین فراوانی و درصد

بر اساس داده‌های جدول 5 حاصل از اعمال آزمون انطباق (X^2) در مورد روش‌های کاربست نتایج تحقیقات آموزشی به جز در مورد روش اول «انعکاس در آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌ها» در سایر موارد فرضیه صفر (H_0) مبنی بر «توزیع فراوانی‌های مشاهده شده در مورد کاربست نتایج تحقیقات آموزشی در هر مقوله با توزیع فراوانی‌های مورد انتظار (نظری) برابر است» رد و فرضیه تحقیق (H_A) مبنی بر «توزیع فراوانی‌های مشاهده شده با توزیع فراوانی‌های مورد انتظار برابر نیست» تأیید گردید. در همه موارد فراوانی‌های مورد انتظار برابر با 20 است. در مورد روش اول به نظر می‌رسد که توزیع فراوانی مشاهده شده دارای کجی منفی است و ممکن است حاصل دخالت عوامل شانس باشد. نظر به درجه آزادی مقوله‌ها که برابر با یک است، در همه موارد از روش تصحیح یت برای پیوستگی استفاده گردید. جدول 5. داده‌های حاصل از اعمال آزمون انطباق برای روش‌های کاربست از نتایج تحقیقات

الف	df	X	شماره روش	روش استفاده از نتایج تحقیقات
0/527	1	0/400	1	انعکاس در آیین نامه و دستورالعمل‌ها
0/001	1	14/4	2	انعکاس در فعالیت‌های فوق برنامه مدرسه
0/001	1	16/900	3	انعکاس در کتب درسی
0/011	1	6/400	4	توصیه و تذکر
0/01	1	12/100	5	اثرگذاری بر ذهنیات
0/011	1	6/4	6	تغییر طرز فکر نسبت به موضوعات

یافته‌های پرسش چهارم: موانع کاربست نتایج تحقیقات آموزشی

جدول 6. جمع بندی نتایج مربوط به موانع کاربست نتایج تحقیقات آموزشی

موانع کاربست تحقیقات آموزشی	شماره موانع	رتبه براساس درصد	فراوانی	درصد
عدم ارتباط میان تصمیم گیران و پژوهشگران	1	1	41	60/3
حاکم نبودن روح علمی	2	2	35	51/5
عدم پیگیری مسئولان	3	3	32	47/1
ناکافی بودن منابع و اعتبارات	4	4	32	47/1
ضعف بنیه علمی	5	5	23	33/8

ادامه جدول 6. جمع بندی نتایج مربوط به موانع کاربست نتایج تحقیقات آموزشی

موانع کاربست تحقیقات آموزشی	شماره موانع	رتبه براساس درصد	فراوانی	درصد
محدودیت قانونی	6	6	22	32/4
تغییر مدیران	7	7	21	30/9
سیستم متمرکز	8	8	20	29/4
عدم اعتقاد به نتایج	9	9	17	25
عدم صحت یافته‌ها	10	10	16	23/5
دیگر مطلع شدن از	11	11	13	19/1

نتایج				
17/6	12	12	12	عمل بدون تصمیم گیری

جدول 6 نشان می‌دهد که 1) نبود ارتباط میان تصمیم‌گیران و پژوهشگران به عنوان مانع اول کاربرست نتایج تحقیقات آموزشی قلمداد شده است (3/60 درصد)؛ 2) حاکم نبودن روح علمی بر افراد و فضای سازمان (5/51 درصد)؛ 3) عدم پیگیری مسئولان رده‌های بالاتر در مورد استفاده و یا عدم استفاده از نتایج تحقیق (1/47 درصد)؛ 4) در اختیار نداشتن منابع لازم و کافی برای عملی کردن نتایج تحقیق (1/47 درصد)؛ 5) ضعف بنیة علمی مسئولان (8/33 درصد)؛ 6) وجود محدودیت‌های قانونی و مقررات دست و پاگیر (4/32 درصد)؛ 7) تغییر و جابه‌جایی مدیران (9/30 درصد)؛ 8) وجود سیستم متمرکز در آموزش و پرورش (4/29 درصد)؛ 9) عدم اعتقاد به نتایج تحقیق از سوی مسئولان و افراد مرتبط (25 درصد)؛ 10) اطمینان نداشتن به شیوة تحقیق و صحت یافته‌ها (5/23 درصد)؛ 11) دیر آماده شدن و دیر مطلع شدن از نتایج تحقیق (1/19 درصد)؛ 12) آسان بودن عمل و تصمیم‌گیری بدون استفاده از نتایج تحقیق (6/17 درصد) در رتبه‌های بعدی قرار دارند.

بر اساس داده‌های جدول 7 حاصل از اعمال آزمون انطباق (X^2) در مورد موانع کاربرست نتایج تحقیقات آموزشی در مورد موانع شماره 2، 3، 4، 5، 8، 10، 11 و 12 فرضیة صفر (H_0) مبنی «توزیع فراوانی‌های مشاهده شده در مورد موانع کاربرست تحقیقات آموزشی با توزیع فراوانی‌های مورد انتظار برابر است» رد و فرضیة تحقیق (H_A) مورد تأیید قرار گرفت. در مورد موانع 1، 6، 7 و 9 فرضیة صفر را نمی‌توان رد کرد. در همه موارد فراوانی‌های مورد انتظار برابر با 34 است. نظر به درجه آزادی مقوله‌ها که در همه موارد یک است از روش تصحیح ییت برای پیوستگی استفاده گردید که تغییری در نتایج به دست نیامد.

جدول 7. داده‌های حاصل از اعمال آزمون انطباق X^2 برای موانع کاربرست نتایج تحقیقات آموزشی

آلفا	df	X^2	شماره روش	مانع
0/09	1	2/882	1	ارتباط میان تصمیم‌گیران و پژوهشگران
0/001	1	17/000	2	حاکم نبودن روح علمی
0/001	1	7/118	3	عدم پیگیری مسئولان
0/001	1	19/059	4	منابع و اعتبارات
0/001	1	28/471	5	ضعف بنیة علمی
0/628	1	0/235	6	محدودیت قانونی
0/808	1	0/059	7	تغییر مدیران
0/004	61	8/471	8	سیستم متمرکز
0/628	0/1	0/235	9	عدم اعتقاد به نتایج
0/001	1	11/520	10	عدم صحت یافته‌ها
0/001	1	25/94	11	دیر مطلع شدن از نتایج
0/002	1	9/941	12	عمل بدون تصمیم گیری

بحث و نتیجه گیری

در مورد پرسش اول پژوهش مبنی بر میزان اطلاع مسئولان و تصمیم‌گیران از نتایج تحقیقات انجام شده، نتیجه کلی آن است که تنها 25/12 درصد پاسخ‌دهندگان به پرسشنامه فوق از تحقیقات انجام شده در سازمان آموزش و پرورش شهرستان‌های استان تهران اطلاع دارند. قاندي و دیباواجاري (1381) نشان می‌دهد که تنها 90/13 درصد پاسخ‌دهندگان در سازمان آموزش و پرورش

شهر تهران از تحقیقات انجام شده مطلع هستند، این نتیجه با نتایج پژوهش حاضر همخوانی دارد. قائدی (1382) تحقیقی با عنوان فوق در آموزش و پرورش استان سمنان انجام داده است که در آنجا نیز میزان اطلاع 12/20 درصد است، این نتیجه نیز کاملاً مطابقت دارد.

در مورد پرسش دوم، یعنی بررسی روش‌های اطلاع‌رسانی از نتایج تحقیقات انجام شده، پژوهشی با عنوان بررسی میزان استفاده از یافته‌های پژوهشی در آموزش و پرورش توسط متین (1379) صورت گرفته است. برخی از نتایج آن پژوهش مؤید نتایج پژوهش حاضر است. در آن پژوهش مهم‌ترین روش‌های دستیابی به یافته‌های پژوهشی عبارت‌اند از مطالعه چکیده‌ها، پژوهشنامه‌ها، فصلنامه‌ها و شرکت در همایش‌ها. این پژوهش نیز به جز نامه رسمی سازمان که در تحقیق متین مورد سوال قرار نگرفته است، خبرنامه‌ها، خلاصه مقالات و چکیده تحقیقات، مجلات تخصصی و شرکت در سمینارها رتبه دوم تا پنجم را به خود اختصاص می‌دهد که حدوداً با نتایج فوق نزدیک است. یکی از نتایج تحقیق نامی (1376) نیز به طور کلی تأیید می‌کند که نبود یک نظام اطلاع‌رسانی و عدم اشاعه یافته‌های پژوهشی یکی از موانع کاربرست نتایج پژوهشی است. تحقیق قائدی (1382) و قائدی و دیباواجاری (1381) نشان می‌دهد که یکی از مهم‌ترین روش‌های اطلاع‌رسانی، نامه رسمی سازمان انجام دهنده تحقیق بوده که نتیجه پژوهش حاضر در این زمینه را تأیید می‌کند. به طور کلی نتایج پژوهش حاضر با نتایج پژوهش عابدی و همکاران (1384)، نامی (1377)، سعادت‌ی (1377) و حسن زاده (1380) هماهنگ است با نظر فیوئر (2002)، لائر (2004)، رید (2005) نیز هماهنگ است.

در مورد پرسش سوم، مبنی بر روش‌های استفاده از نتایج تحقیقات انجام شده، تحقیق صافی (1369) نشان می‌دهد که اکثر مدیران کل حوزه ستادی آموزش و پرورش در زمینه برنامه‌ریزی آموزشی، آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌ها، از یافته‌های پژوهشی استفاده کرده‌اند که مؤید نتایج پژوهش حاضر در همین زمینه نیست، زیرا در این پژوهش تنها 45 درصد از مسئولان اظهارنظر نموده‌اند که نتایج تحقیقات انجام شده در دستورالعمل‌ها و آیین‌نامه انعکاس یافته است. یکی از دلایل عدم هماهنگی، مربوط به تحقیق در دو جامعه متفاوت است. سایر نتایج آن پژوهش نشان می‌دهد که اکثر مدیران کل ستادی در زمینه روش پژوهش دوره‌های آموزشی نگذرانده‌اند. 40 درصد دفاتر، پژوهشی انجام نداده‌اند و سیاست مشخص و برنامه مدونی در امر پژوهش در حوزه ستادی مشهود نیست. در این صورت چگونه اکثر مدیران توانسته‌اند از نتایج تحقیق استفاده کنند.

نکته جالب توجه در پژوهش حاضر آن است که در مقابل هر روش استفاده از نتایج، از پاسخ دهندگان خواسته شده بود که مورد یا موارد استفاده را ذکر کنند که حتی یک نفر موردی را ذکر نکرده بود. این امر نشان می‌دهد که این 45 درصدی که گفته‌اند از نتایج تحقیقات در دستورالعمل‌ها و آیین‌نامه‌ها استفاده کرده‌اند، نتوانسته‌اند مصداقی برای آن ذکر کنند و تنها تصویری در این زمینه داشته‌اند. تحقیق دیگری توسط امامی اهری (1373) صورت گرفته است که نشان می‌دهد در شرح وظایف مدیران هیچ گونه تأکیدی بر انجام پژوهش و استفاده از نتایج تحقیقات پیش بینی نشده است. در تحقیق متین (1379) نشان داده شده است که کارشناسان و مدیران حوزه ستادی و اجرایی آموزش و پرورش، متوسط میزان استفاده از یافته‌های پژوهش را 37 درصد اعلام کرده‌اند، در حالی که در پژوهش حاضر متوسط میزان کاربرست نتایج تحقیق 29/5 درصد است. در تحقیق میرعارفین (1379) نشان داده شده است که تصمیم‌گیری‌های شورای عالی آموزش و پرورش در سال 78-1377 در حد متوسط و بالاتر مبنی بر استفاده از یافته‌های پژوهشی بوده است. با توجه به سطح علمی و تحقیقات پاسخ دهندگان در این پژوهش، این اختلاف قابل توجیه است. نتایج تحقیق قائدی (1382) با نتایج پژوهش حاضر

هم از نظر متوسط کاربرد و هم از نظر رتبه‌بندی روش‌های مورد استفاده تطابق دارد. تحقیق قاندى و دیبا واجاری (1381) از نظر متوسط کاربرد با نتایج پژوهش حاضر مطابقت ندارد، اما از نظر رتبه‌بندی روش‌های مورد استفاده کاملاً مطابقت دارد.

در مورد پرسش چهارم مبنی بر موانع استفاده از نتایج پژوهش، تحقیق امامی اهری (1373) نشان می‌دهد که مسئولان با روش پژوهش آشنایی کافی ندارند، این نتیجه، نتیجه پژوهش حاضر را تأیید نمی‌کند. زیرا در این پژوهش تنها 18/1 درصد از پاسخ دهندگان ضعف بنیة علمی مسئولان را یکی از موانع کاربست پژوهش می‌دانند. علت این عدم هماهنگی مربوط به نحوه طرح پرسش در آن پژوهش است و نیز وجود فاصله زمانی حدوداً 10 ساله بین این دو پژوهش است که در این مدت تلاش‌های جدی در زمینه تقویت بنیة علمی و آموزشی مسئولان پژوهش صورت گرفته است. یکی دیگر از نتایج تحقیق امامی اهری (1373) مبنی بر اینکه در شرح وظایف مدیران هیچگونه تأکیدی بر انجام پژوهش و استفاده از تحقیقات نشده است، با نتیجه پژوهش حاضر مبنی بر وجود محدودیت‌های قانونی و مقررات دست و پا گیر هماهنگ است. تحقیق نامی (1376) با محورهای مورد بررسی در پرسش چهارم پژوهش حاضر تطبیق می‌کند، اما از نظر نتایج تطبیق کمتری دارد. علت این عدم هماهنگی مربوط به این است که در تحقیق نامی (1376) از دو جامعه استفاده شده است، یکی مسئولان به طور کلی و دیگر اعضای هیئت علمی دانشکده‌های علوم تربیتی. نظر به اینکه مسئولان به ندرت مسائل مربوط به خود را می‌پذیرند، در بررسی موانع کاربست عمدتاً مشکل را خارج از حوزه کاری خود جست‌وجو می‌کنند، در حالی که اعضای هیئت علمی مشکلات را مربوط به تصمیم‌گیران می‌دانند. قرار دادن این دو جامعه در کنار یکدیگر نتایج پژوهش را دچار ابهام می‌کند. از سوی دیگر، در پژوهش نیز این مشکل وجود دارد که فقط به مسئولان اختصاص دارد و آنها به طور کلی عوامل مربوط به خود را کم برآورد کرده‌اند. تحقیقات قاندى و دیبا واجاری (1381) و قاندى (1382) که با محورهای پژوهش حاضر در پرسش چهارم همخوانی دارد، از نظر رتبه‌بندی موانع کاربست نتایج به میزان زیادی با نتایج پژوهش حاضر همخوانی دارد. نتایج متین (1379) برخی از نتایج پژوهش حاضر را تأیید می‌کند. بسیاری از نتایج پژوهش حاضر با گزارش نهایی اجلاس بین‌المللی درباره تحقیقات و اصلاحات آموزشی (1992)، عابدى و همکاران (1384) نیز همخوانی دارد.

پیشنهادهات

از ترکیب مجموعه داده‌های حاصل از پژوهش در زمینه روش‌های اطلاع‌رسانی در مورد کاربست نتایج تحقیقات (شش گویه)، راه‌های استفاده از نتایج تحقیقات (هفت گویه) و موانع کاربست نتایج تحقیقات (12 گویه) و آنچه در پیشینه نظری پژوهش در این زمینه مورد بررسی قرار گرفته است، پیشنهادهات ذیل در قالب یک مدل اولیه ارائه شده است.

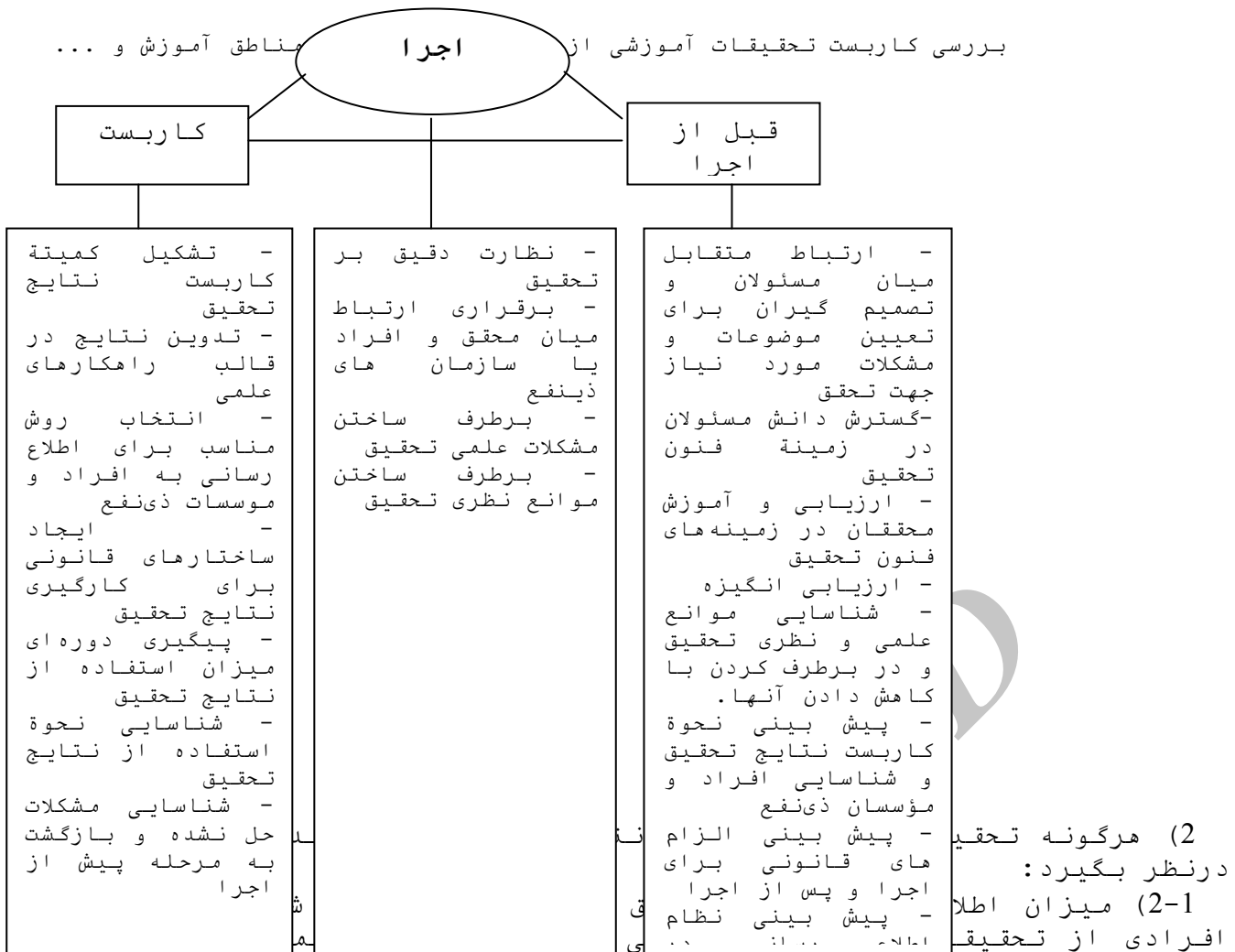
1) هرگونه پیشنهادی برای استفاده بهینه از نتایج پژوهش‌ها توسط

مسئولان باید در درجه اول سه عامل زیر را در نظر بگیرد:

- فرایندهای پیش از اجرای پژوهش؛

- مسائل ضمن اجرای پژوهش؛

- مسائل پس از اجرای پژوهش.

2-2) پژوهش حاضر نشان می‌دهد که یکی از عوامل مهم عدم کاربرست نتایج تحقیقی در واقع عدم اطلاع از نتایج تحقیقی به دلیل فراگیر نبودن شیوه‌های اطلاع رسانی و یا نبود یک نظام جامع اطلاع رسانی است. از این نظر باید از همه ظرفیت‌های ممکن در زمینه اطلاع رسانی متناسب با مخاطبان استفاده نمود. مهم‌ترین عاملی که می‌تواند تصمیم‌گیران را ملزم به استفاده از نتایج تحقیق نماید، الزامات قانونی است. از این رو کارشناسان تحقیقات سازمان ابتدا باید نتایج را استخراج نمایند و در قالب بیانات کاربردی درآوردند و سپس از طریق بالاترین مقام سازمان به سایر بخش‌های سازمان اعلام نمایند و نتایجی که به سازمان‌ها و مؤسسات هم عرض یا سایر محققان ارتباط دارد نیز باید به طریق مناسب به اطلاع آنان رسانده شود. الزام قانونی دیگری که بسیار اهمیت دارد، استوار کردن هرگونه تصمیم به ویژه تصمیمات مهم بر نتایج تحقیقات انجام شده است. یعنی از مسئولان درخواست شود تا شواهد تحقیقاتی تصمیم‌گیری خود را ضمیمه تصمیم‌گیری خود نمایند. استفاده از شیوه‌های اطلاع‌رسانی غیرالزامی نظیر مجلات تخصصی، رسانه‌های عمومی، برگزاری سمینارهای مربوط به هر حوزه می‌تواند بسیار مفید باشد و مطالعه برای یافتن شیوه‌های جدید اطلاع رسانی و نیز مخاطب‌شناسی از اهمیت زیادی برخوردار است.

2-3) مطالعه در مورد شیوه‌های کارگیری نتایج پژوهش بسیار اهمیت دارد، ابتدا باید معلوم شود که نتایج تحقیقات آموزشی با چه روش‌هایی قابل کاربرد است و پس از مشخص شدن شیوه‌های کاربرست، باید مسئولان را آموزش داد. برگزاری کارگاه‌های آموزشی در این زمینه بسیار مفید است. عمده‌ترین شیوه‌های پیشنهادی کاربرد نتایج تحقیقی به ویژه متناسب با سیستم آموزش و پرورش متمرکز عبارت‌اند از:

1. کارگیری در آیین نامه، بخش نامه و دستورالعمل‌ها؛

2. کارگیری نتایج در کتب درسی؛

3. کارگیری نتایج در فعالیت های فوق برنامه؛

4. کارگیری در سیاست گذاری.

نکته ای که به تازگی در زمینه کاربرست نتایج تحقیقات آموزشی مطرح شده مفهوم نوین کاربرست است. بدین معنی که ممکن است نتایج به طور ملموس و عینی در قالبهای فوقالذکر به کار گرفته نشود، اما در دیدگاهها و ذهنیات و تغییر طرز فکر افراد اثر داشته باشد. تحقیق حاضر اثر این مفهوم را نیز کم نشان داده است. برای این منظور پیشنهاد می شود در زمینه نتایج تحقیقات آموزشی اطلاع رسانی لازم انجام شود.

2-4) برطرف کردن موانع کارگیری در هر یک از موارد 12 گانه ذکر شده در تحقیق و شناسایی شیوه های برطرف کردن آن نیاز به مطالعه جدی دارد:

- شناسایی نحوه برقراری ارتباط متقابل میان تصمیم گیران و پژوهشگران به نحوی که منجر به کند شدن روند تحقیق نگردد.

- شناسایی نحوه افزایش باور مسئولان به نتایج تحقیق؛

- نحوه برطرف ساختن ضعف علمی مسئولان؛

- شناسایی نحوه قانونی ساختن نتایج پژوهش؛

- شناسایی موانع و محدودیتهای قانونی و روشهای از بین بردن یا کاهش آن؛

- سرعت بخشیدن به فرایند آماده کردن نتایج پژوهشها به گونه ای که به موقع و هنگام اتخاذ تصمیم در اختیار مسئولان باشد؛

- برقراری سیستم شایسته سالاری به ویژه از نظر علمی در انتخاب و گزینش مدیران.

یادداشتها

1. Hutchinson	21. Rich
2. Weiss	22. Frenk
3. Garner	23. Landry et al.
4. Furlong and oancer	24. Sliverside
5. Mustonen	25. Orlandi
6. Learing	26. Chelimsky
7. Husen	27. Stonen
8. Dann	28. Lampert
9. Horesly	29. Wiersma
10. Olson	30. illinsky
11. Sowpe	31. Marin and Bertrand
12. Funk et al.	32. euer
13. Stevenson	33. ather
14. Huberman and Benperetz	34. Nisbet
15. Davis	35. Red
16. Huberman and Thurler	36. Hanny
17. Nyeden and Wiewell	37. Lester
18. Edwards	38. Oh and Rich
19. Dearing and meyer	
20. Yin and Moore	

منابع

امامی اهری، آرمند. (1373). بررسی میزان استفاده از یافته های پژوهشی در برنامه ریزی های آموزش و پرورش در سطح استان آذربایجان شرقی. تهران: پژوهشکده تعلیم و تربیت، *پژوهشنامه آموزشی*، شماره 10.

آقازاده، احمد. (1377). راه های فراهم کردن زمینه کاربرست یافته های پژوهشی در آموزش و پرورش، مجموعه مقالات *پژوهش در آموزش*. تهران: انتشارات پژوهشکده تعلیم و تربیت.

آقازاده، احمد. (1380). بررسی نارسایی ها و موانع کاربرست نتایج و یافته های تحقیقات تربیتی. تهران: پژوهشکده تعلیم و تربیت. *پژوهشنامه آموزشی*، ویژه نامه شماره 10.

- ایمان، محمدتقی. (1376). ابهام در روش‌شناسی و تنگنایهای پژوهشی در ایران، مجموعه مقالات نخستین سمینار آموزش عالی در ایران. تهران: انتشارات دانشگاه علامه طباطبایی.
- پورسرباز، علی اکبر. (1376). طراحی و توسعه سیستم‌های اطلاع‌رسانی اپک ...، مجموعه مقالات نخستین سمینار آموزش عالی در ایران. تهران: انتشارات دانشگاه علامه طباطبایی.
- حسن زاده، رمضان. (1380). ارتباط پژوهشگران و بهره‌وران ... . تهران: پژوهشکده تعلیم و تربیت. *پژوهش‌نامه آموزشی*، شماره 10.
- رئوف، علی. (1377). تحقیق و پی‌آمدهای آن در پژوهش در آموزش. انتشارات پژوهشکده تعلیم و تربیت.
- دادستان، پریژخ. (1380). متن مصاحبه، تهران: پژوهشکده تعلیم و تربیت. *پژوهش‌نامه آموزشی*، ویژه‌نامه شماره 10.
- سعادت، طاهره. (1377). بررسی موانع استفاده از نتایج پژوهش‌ها در آموزش و پرورش از دیدگاه مدیران و دبیران دبیرستان‌های استان مازندران، اصفهان، دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد.
- سیف، علی اکبر. (1377). بررسی مشکلات و موانع کاربرد یافته‌های پژوهشی، مجموعه مقاله‌های پژوهشی در آموزش. تهران: پژوهشکده تعلیم و تربیت. تک‌نگاشت شماره 17.
- سیف، علی اکبر. (1380). متن گفتگو. تهران: پژوهشکده تعلیم و تربیت. *پژوهش‌نامه آموزشی*، ویژه‌نامه شماره 10.
- صافی، احمد. (1369). ارزیابی پژوهش‌های انجام شده در وزارت آموزش و پرورش و کاربرد نتایج حاصله در تصمیم‌گیری‌های مدیریت عالی. شورای تحقیقات وزارت آموزش و پرورش.
- صافی، احمد. (1380). اهمیت جایگاه پژوهش در آموزش و پرورش، تلاش‌ها، چالش‌ها، سیاست‌های آینده. تهران: پژوهشکده تعلیم و تربیت. *پژوهش‌نامه آموزشی*، شماره 35.
- عابدی، احمد و همکاران. (1384). فرا تحلیل عوامل مؤثر بر افزایش کاربرست یافته‌های پژوهشی در وزارت آموزش و پرورش. *نوآوری‌های آموزشی*، شماره 12.
- فتحی وارجارگاه، کورش. (1382). موانع پژوهش‌مدار کردن تصمیم‌گیری در فرایند برنامه‌ریزی درسی. *فصلنامه تعلیم و تربیت*، شماره 74.
- قائدی، یحیی. (1379). نظریه‌ای درباره موانع نظری پژوهش در نظام آموزش عالی، مجموعه مقالات اولین همایش بررسی ضرورت‌های پژوهش در آموزش عالی. واحد فیروزکوه، انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی فیروزکوه.
- قائدی، یحیی، و دیباواجاری، مریم. (1381). بررسی و ارائه راهکارهای مناسب جهت استفاده از یافته‌های پژوهشی بین مسئولان و تصمیم‌گیران. سازمان آموزش و پرورش شهر تهران.
- قائدی، یحیی. (1382). بررسی میزان استفاده از نتایج تحقیقات انجام شده در سطح اداره کل آموزش و پرورش استان سمنان. دانشگاه آزاد اسلامی گرمسار، معاونت پژوهشی.
- متین، نعمت‌الله. (1379). بررسی میزان استفاده از یافته‌های پژوهش‌های انجام شده در آموزش و پرورش. تهران: پژوهشکده تعلیم و تربیت.
- مهرمحمدی، محمود. (1372). روش‌هایی برای کاربرست یافته‌های پژوهش، (ترجمه). شورای تحقیقات وزارت آموزش و پرورش.
- مهرمحمدی، محمود. (1377). کاربرست یافته‌های تحقیقاتی در آموزش و پرورش، چرا و چگونه؟ تهران: پژوهشکده تعلیم و تربیت، تک‌نگاشت شماره 17.
- مهرمحمدی، محمود. (1380). علل عدم کاربرست چیست؟ و راه‌های توسعه کاربرست کدام است؟ تهران: پژوهشکده تعلیم و تربیت، *پژوهش‌نامه آموزشی*، ویژه‌نامه شماره 10.
- میرعارفین، فاطمه. (1379). برخورداری مصوبات شورای آموزش عالی آموزش و پرورش از پشتوانه پژوهشی. پژوهشکده تعلیم و تربیت. *پژوهش‌نامه آموزشی*، شماره 10.
- نامی، شمسی. (1376). نظرخواهی از پژوهشگران و مدیران آموزشی درباره عوامل دخیل در عدم کاربرست یافته‌های پژوهشی در سطوح مختلف تصمیم‌گیری در وزارت آموزش و پرورش. تهران: پژوهشکده تعلیم و تربیت.
- نامی، شمسی. (1377). موانع بکارگیری یافته‌های پژوهشی در تصمیم‌گیری‌های آموزشی، *فصلنامه تعلیم و تربیت*، شماره 53 و 54.

Chelimsky, E. (1997). The coming transformation in public policymaking. *Knowledge and Policy*, 9:1, 43-57.

Dann, w.n. (1992). Mading a transition. *Knowledge and Policy. Journal of Policy Making*. 51:3-5.

Davis, B. (1995). The staff nurse as research facilitator. *Canadian Journal of Nursing Administration*. 8 (1) 92-110.

Dearing, G. w., and Meyer, C. (1997). An explanatory tool for predication adoption decision. *Science Communication Journal*, 4:43-51.

Edwards, L. A. (1991). *Using knowledge and technology to improve the quality of life of people who have disabilities. A Presume Approach*. Philadelphia. Knowledge Utilization Program.

- Feuer, M. J., et al. (2002). Scientific culture and educational research. *Educational Research* , 31 (8) , 4-14.
- Frenk, J. (1992). Balancing and excellence: Organizational response to link research with decision making. *Soc. Sci. Med.* 35 (11).
- Furlong, J., and Oancer, A. (2005). Assessing quality in applied and practice- based educational research. *Journal of Educational Study.* 4 (1)
- Funk, S. G., et al. (1991). Barriers: The barriers to research utilization scale. *Applied Nursing Research* 4(1), 39-45.
- Garner, B. (2001). Connecting research and practice: A look at what is known about research utilization. *Focus on basic, basics*, 4.
- Hanny, R. S. (2003). *The utilization of health research in policy – making: Concepts, examples and methods of assessment.* Health research policy and systems 1(2).
- Horesley, J. A., et al. (1993). Research utilization as an organizational process. *Journal of Nursing Administration*, 8 (7) 4-6
- Huberman, M., and Benperetz, T. (1994). *Linking the practitioner and researcher communities.* International Congress for School Effectiveness, USA..
- Huberman, M., and Thurler, G. (1991). Steps toward an integrated model of research utilization. *Knowledge*, 8: 586-611.
- Husen, T. (1996). *Educational research and policy making in: International Encyclopedia of Education.* USA, Pergamon Press.
- Hutchinson, J. (1993). Knowledge dissemination and utilization: *A Literature Review.* Washing , Ds. NSF.
- Lampert, M. (1985). How do teachers manage to teachers problems in practice. *Harvard Educational Review*, 55 , 187-194.
- Landry, R. et al. (1999). Climbing the ladder of research utilization: Evidence from social science research. *Annals Meeting of the Society for Studies of Science*, Sandiego, October 28-31 , 1999.
- Lather, P. (2004). Scientific research in education: A critical perspective. *British Educational Journal.* Vol. 30 No. 6. 760-772.
- Learning, T. (1982). *Why isn't educational research more useful? Prospect.* Paris: Unesco publishing.
- Lester, J. P. (1993). The utilization of policy analysis by state agency officials. *Knowledge: Creation , Diffusion, Utilization*, 14: 3. 267-290.
- Marin, M. C., and Bertrand, J. T. (2006). *Evaluating. Operations research utilization: Guidelines for assaessing process and impact.* Population council family health international. Tulane University.
- Mustonen, M. (2006). Basic research utilization and the employment contract. *Discussion Paper*, No.102.
- Nisbet, J. (2005). What is educational research? Changing prospective through the 20th century: *Research Papers in Education.* 20 (1). 25-44.
- Nyeden, P., and wiewell, W. (1992). Collaborative research: Harnessing the tensions between research and practitioners. *The American Sociologist* , Winter, 43-55.
- Oh, C. H., and Rich, R. F. (1997). Explaining Use of Information. *Public Policy Making knowledge* , 9:1. 3-35
- Olson, K. (1994). Strengthening the link between research and practice. *Journal of Canadian Nurse.* 88 (1) 42-44.
- Orlandi, M. A. (1996). Health promotion technology transfer: organizational perspectives. *Canadian Journal of Public Health* 87 (2) 23-33.
- Reid, I. (2005). *Research in Education into the twenty-first century.* Research in Education, 73.
- Rich, R. (1997). Knowledge creation Dissemination and utilization. *knowledge: The International Journal of Knowledge Transfer and utilization* 12: 3, 319-337
- Silverside, A. (1997). Dissemination of research results to clinicians an Art in Itself. *Canadian Medical Association Journal* 156:12, 1746-47.
- Sowpe, S. J. (2001). Closing The Gap: new ways of strengthening the link between educational research and decision making. *Journal of Education Policy*, 9 (7). 33-37.
- Stonen, D., et al. (2001). *Bridging research and policy.* An International Workshop. Warwick University 16-12 2001.
- Stevenson, J. (2002). Use of the workplace knowledge. *International Journal of Education Research* 37. 1-15.
- Weiss, C. H. (1980). knowledge creep and decision accretion. *Knowledge: Creation , Diffusion , Utilization*, 1, 309-404.
- Weiss, C. H. (1979). The many meaning of research utilization. *Public Administration Review.* 39 (50).
- Wiersma, W. (1991). *Research method in education.* Boston, Printic/ Hall.
- Willinsky, J. (2002). The strategic educational research program and the public value of research. *Educational Research*, 30 (7). 5-14
- Yin. R. K., and Moore , G. B. (1988). Lessons on the utilization of research from nine case experienced in the natural hazards field , knowledge in society. *The International Journal of Knowledge Transfer* , 1:30, 25-44.